

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту постанови Верховної Ради України
"Про заходи щодо затвердження оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та формування прожиткового мінімуму відповідно до вимог законодавства і з урахуванням фактичних споживчих цін"

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Останні сім років українське суспільство потерпає від неефективної соціальної політики Уряду, яка націлена на щонайширше позбавлення українців законних соціальних гарантій і пільг та жорстку бюджетну економію за рахунок найменш соціально захищених громадян. Дедалі помітнішим стає стрімке падіння рівня життя українців, деградація систем соціального захисту та пенсійного забезпечення, зростання масштабів бідності та соціальної несправедливості в державі.

Однією із причин такого стану є затвердження прожиткового мінімуму на рівні набагато нижчому від його реальної величини. Так, законодавчо затверджений у Державному бюджеті на 2021 рік рівень прожиткового мінімуму абсолютно не відповідає реальній вартісній величині "споживчого кошика", на основі якого він має визначатися. А тому держава продовжує антисоціальну практику банального оману своїх громадян забезпечуючи соціальні виплати та пенсії на значно нижчому рівні, ніж це мало б бути.

Реальний прожитковий мінімум, за даними Мінсоцполітики¹, у цінах лютого 2021 року у розрахунку на місяць на одну особу становив 4 083 грн. (з урахуванням суми обов'язкових платежів – 4 679 грн.), для дітей віком до 6 років – 3 793 грн., для дітей віком від 6 до 18 років – 4 671 грн., для працевдатних осіб – 4 240 грн. (з урахуванням суми обов'язкових платежів – 5 268 грн.), для осіб, які втратили працевдатність, – 3 474 грн.

Проте, закладений у Держбюджеті поточного року розмір прожиткового мінімуму у майже 2 рази є нижчим, що порушує положення законів України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" та "Про прожитковий мінімум", Конвенції Міжнародної організації праці № 117 про основні цілі та норми соціальної політики (п. 2 ст. 5), що ратифікована Україною 16.09.2015.

Крім того, Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 780 "Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення" низкою рішень судів була визнана протиправною та нечинною. Але Урядом так і не виконано судові рішення і не затверджено з урахуванням вимог законодавства нові набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних груп населення, які могли би бути законною основою для розрахунку та встановлення базового державного соціального стандарту –

¹ <https://www.msp.gov.ua/news/19789.html>

прожиткового мінімуму.

Слід також звернути увагу, що при розрахунку Державного бюджету на 2021 рік Урядом не виконані Рекомендації парламентських слухань на тему: "Проблеми формування прожиткового мінімуму в Україні", якими доручено, зокрема:

Кабінету Міністрів здійснити заходи щодо наближення у 2020 р. розміру прожиткового мінімуму до його реальної величини з урахуванням оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг;

Міністерству фінансів України при підготовці законопроекту про державний бюджет на 2021 рік та наступні роки розраховувати соціальну складову державного бюджету на основі прожиткового мінімуму, встановленого із дотриманням вимог національного законодавства та міжнародних актів, що регулюють зазначену сферу правовідносин.

Слід наголосити, що врахування прожиткового мінімуму є обов'язковим при реалізації державної конституційної гарантії громадян на достатній життєвий рівень. Так, у статті 46 Конституції України передбачено, що пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

У Рішенні Конституційного Суду України від 22 травня 2018 року № 5-р/2018 Суд зазначив, що у державі, яку проголошено соціальною, визначений законодавцем розмір прожиткового мінімуму має реально забезпечувати гідний рівень життя людини.

Відтак, формування прожиткового мінімуму має вирішальне значення для населення України в цілому, оскільки розраховані на його основі соціальні стандарти й гарантії є індикатором якісної та ефективної державної соціальної політики.

Нівелювання функції прожиткового мінімуму як основоположного інструменту соціальної політики зумовлено існуванням низки проблем, пов'язаних як із систематичним недотриманням окремих вимог національного законодавства й міжнародних актів, так і необхідністю перегляду методологічних підходів до визначення прожиткового мінімуму.

2. Цілі і завдання прийняття акта

Цілі і завдання законопроекту – вжиття заходів для якнайскорішого затвердження нових наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів і наборів послуг, формування на їх основі адекватного реаліям сьогодення прожиткового мінімуму, а також підвищення всіх виплат, які обчислюються на його основі.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту акта

Виходячи з необхідності забезпечення конституційного права громадян на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї та неухильного виконання з цією метою положень Європейської соціальної хартії (переглянутої), конвенцій

Міжнародної організації праці про основні цілі та норми соціальної політики № 117, про мінімальні норми соціального забезпечення № 102, законів України "Про прожитковий мінімум" і "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії", у зв'язку з визнанням судами України протиправною та нечинною постанови Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 780 "Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення", проектом пропонується доручити Кабінету Міністрів України вжити наступних заходів:

1) у місячний строк з дня прийняття цієї Постанови затвердити оновлені набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг з урахуванням сучасних фактичних потреб населення на забезпечення житлом; потреб пенсіонерів, непрацевдатних осіб, осіб з обмеженою працевдатністю у лікарських препаратах, спеціальному медичному обладнанні та необхідних медичних послуг; потреб дітей у віці від 6 до 18 років у доступі до послуг освіти та мережі Інтернет та у придбанні навчальної літератури;

2) у двотижневий строк з дня затвердження оновлених наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг забезпечити розрахунок і встановлення на їх основі розміру прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць та для основних соціальних і демографічних груп населення та подання до Верховної Ради України пропозицій щодо внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік";

3) щорічно до 1 березня забезпечувати оновлення наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг з урахуванням сучасних фактичних потреб населення;

4) при підготовці проектів законів про Державний бюджет України на 2022 та наступні роки забезпечувати формування розміру прожиткового мінімуму на одну особу у розрахунку на місяць та для основних соціальних і демографічних груп населення на основі щорічно оновлюваних наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та з урахуванням фактичних споживчих цін з метою затвердження розміру прожиткового мінімуму на рівні, не нижчому за його реальну величину;

5) у двомісячний строк з дня прийняття цієї Постанови забезпечити спільно із сторонами соціального діалогу підготовку узгодженого законопроекту про внесення змін до Закону України "Про прожитковий мінімум" щодо вдосконалення методології визначення прожиткового мінімуму та внести його на розгляд Верховної Ради України.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

До основних нормативно-правових актів у даній сфері правового регулювання відносяться Закони України "Про прожитковий мінімум", "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії".

Реалізація положень поданого законопроекту не потребує внесення змін до інших законодавчих актів.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту постанови не потребує додаткових фінансових витрат за рахунок Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття проекту дозволить оперативно напрацювати і затвердити оновлені набори продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, сформувані на їх основі реальний прожитковий мінімум, підвищити соціальні стандарти для населення, особливо для осіб, що знаходяться за межею бідності.

Відповідно очікується зростання соціальних виплат, мінімальних заробітних плат та пенсій, що будуть відповідати реальним потребам людей в сучасних соціально-економічних умовах.

Народний депутат України

Королевська Н.Ю.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Королевська Наталія Юріївна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B040000007FAE280094288F00
Дійсний до: 26.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 128д9/1-2021/115125 від 02.04.2021

461588